

Prvo pjevanje

*Zalutavši u šumi Dante stiže do podnožja jednog brežuljka. Tri zvijeri.
Vergilijev razgovor s Danteom. Proročanstvo o Veltru.*

- Na pola našeg životnoga puta¹
u mračnoj mi se šumi noga stvori,
jer s ravne staze skrenuvši zalúta.²
- 4 Ah, kakva bješe, mučno li se zbori,
ta divlja šuma, gdje drač staze krije!
Kad je se sjetim, još me strava mori.
- 7 Čemernija ni samrt mnogo nije;
al' da bih kazo što tu dobro nađoh,
ispričat mi je druge zgone prije.
- 10 Ja ne znam pravo kako tamo zađoh,
tako sam bio snom omamljen, kadno,
zalutavši, sa prave staze sađoh.
- 13 Al' kad sam stigo jednom brijegu na dno,
tamo gdje kraj je onoj bio drazi
što nagna stravu u srce mi jadno,
- 16 pogledah uvis te mu leđa spazih
već odjevena zrakama planeta,³
što ravno vodi svijet po svakoj stazi.

---

¹ 1. Prema Danteovu shvaćanju traje prosječni ljudski život sedamdeset godina, kako razlaže u svojem spisu *Convivio* (*Gozba*), pa je prema tome čovjek na polovici svojega životnog puta u trideset i petoj godini. Kako se D. rodio 1265, pada prema ovom stihu početak njegova zagrobnog putovanja u jubilarnu godinu 1300. Uistinu je pjesnik započeo svoje djelo kasnije, a smjestivši svoj put u god. 1300, omogućio je sam sebi da može događaje koji su se zbili već poslije te godine prikazati u obliku proročanstva (v. X, 79-81).

² 2-3. Šuma se obično alegorijski shvaća kao grešan život, dok se pod ravnom (pravom) stazom razumijeva staza kreposti i vjere.

³ 17. zrakama sunca.

- 19   Tad presta malo strava da mi smeta,
              što svu noć nije srcu mira dala,
              noć provedenu u toliko sjetâ.
- 22   I kao čovjek koji je iz vala
              bez daha na kraj isplivo pa gleda
              natrag na vodu opasnu sa žala,
- 25   tako i duh moj, jošte sklon da prèdâ,
              na ono se je osvrtao ždrijelo,
              što živu proći nikome još nè da.
- 28   Odmoriv malo utruđeno tijelo
              uz obronak se pusti dadoh, gdjeno
              na donjoj nozi težište je cijelo.
- 31   Al' istom da ću uzbrdo, kad eno⁴
              odnekud panter brz i gibak pao,
              s krznom što bješe od pjega šareno;
- 34   i nije mi se više s oka dao,
              već me u hodu priječio sve jače,
              pa sam se vraćat više puta stao.
- 37   Bijaše jutrom, te se sunce začē⁵
              da diže s istim zvijezdama ko tada
              kad Božja ljubav po prvi put mače
- 40   te stvari divne; pa mi tako sada
              to nježno doba i taj čas o zori
              probude nadu da je dobru rada
- 43   i ona zvijerka u svijetloj odori,
              al' tol'ko ne da ne bih premro cio,
              kad vidjeh gdje se lav preda mnom stvori.

---

⁴ 31-60. Tri životinje, koje pjesnika zaustavljaju, imaju vjerojatno da znače tri grijeha: putenost, oholost i lakomost.

⁵ 37-40. Prema mišljenju srednjega vijeka Bog je stvorio svijet u proljeće, kad je sunce stajalo u znaku Ovna, dakle u doba ekvinokcija. Tako je nastalo tumačenje da je D. pošao na svoje vizionarno putovanje na Veliki petak 1300, 8. travnja, a završio ga u sedam dana.

- 46 Taj kao da je na me doći htio
od gladi bijesan, podigavši šiju,
reko bi: i zrak uplašen je bio;
- 49 i vučica što izgledaše sviju
požuda sita u svojoj suhoći,
i zbog koje već mnogi suze liju.
- 52 Strah s njena lika s toliko mi moći
na dušu pade te mi nadu ubi
da ću vrhunca ikad se domoći.
- 55 Ko što su onom što dobitak ljubi
na misli samo plač i jadi ljuti,
kad dođe vrijeme gdje mora da gubi,
- 58 tako i mene zvijer nemirna smuti
što prilazeći stade da me ganja
polako tamo gdje sunce šuti.⁶
- 61 Za vrijeme ovog nizbrdnog lutanja
iskrsne netko ispred oči mojih,
na oko slab od preduga šutanja.
- 64 U pustoši kad vidjeh kako stoji:
»Smiluj se« viknuh »na nevolje moje,
tko bio, sjena il' živ čovjek koji!«
- 67 »Već nisam čovjek; bjehu u dane svoje,
a roditelji, lombardijsko pleme,
iz Mantove mi bjehu obadvoje.
- 70 *Sub Julio*, al' kasno, rodiše me;⁷
Rim me za dobrog Augusta znade,
kad bogova je lažnih bilo vrijeme.
- 73 Bio sam pjesnik; stih moj slavu dade
Eneji, što iz trojskog dođe grada,
Ilion gordi pošto spaljen pade

---

⁶ 60. tj. natrag u mračnu šumu.

⁷ 70. Vergilije se je rodio za života Julija Cezara, ali prekasno da bi se mogao zvati pjesnikom Cezarova vremena. Vergilije je živio od 70. do 19. pr. n. e, a Julije Cezar od 100. do 44.

- 76 Al' kud ćeš natrag ti do onih jada?
I zašto nećeš uz brijeg ljupki smjelo,
što svih je izvor i uzrok naslada?«
- 79 »Ta ti li si Vergilij, ono vrelo,
gdje rječitosti ključa rijeka prava?«
odvratih prignuv zastiđeno čelo.
- 82 »Ti, što si svjetlost pjesnika i glava,
nagradi ljubav, koju za te gojih,
i koja tvoj mi spjev u ruke dáva!
- 85 Ja poklonik sam remek-djela tvojih,
i lijepi stil, što na me pažnju svrnu,
samo iz djela tvojega usvojih.
- 88 Pogledaj skota, što me natrag vrnu!
mudrače slavni, ne daj mi podleći;
sve žile mi i bila pred njim trnu!«
- 91 Vidjev gdje plačem on će nato reći:
»Stazama drugim poći ti je sada,
s tog divljeg mjesta želiš li uteći;
- 94 jer zvijer što daje toliko ti jada
tim putem ne da da se kreću ljudi,
već dotle smeta dok im smrt ne zada;
- 97 a tako zle i divljačne je ćudi,
da uvijek žudnjom nezasitnom diše
i jelo u njoj glad još veći budi.
- 100 S mnogo se zvijeri pari, i s još više
njih će se parit, dok Hrt ne pohiti
i dok joj bolnom smrću ne kidiše.
- 103 Taj neće zemljom, novcem da se siti,
već mudrost, ljubav, krepost su mu hrana;
međ Feltrom će mu dom i Feltrom biti.⁸

---

⁸ 101-105. Tko je Hrt, spasitelj Italije, i gdje mu se ima tražiti zavičaj (među Feltrom i Feltrom), o tom se mišljenja razilaze.

- 106 Italiju će spasti od zlih dana,
za koju pade djevica Kamila,
Eurijal, Niz i Turn od smrtnih rana.⁹
- 109 Tu zvijer će svuda gonit njegov sila,
dokle je opet ne vrati u pako,
otkle je zavist prvi vođ joj bila.
- 112 Stog držim da je dobro za te ako¹⁰
za mnome pođeš, a ja vođom ću ti
biti, i proć ćeš vječnim mjestom tako
- 115 gdje uzvike ćeš očajanja čuti
duhova drevnih što se bolom guše,
kličući drugoj smrti da ih sputi.
- 118 Vidjet ćeš: neki u ognju se skruše
zadovoljni, jer nadaju se stići,
ma kada bilo, među blažene duše;
- 121 a k potonjima htjedneš li se dići,
dostojnija će duša doći tada,¹¹
s njom ću te pustit, kad mi bude ići,
- 124 jer onaj car što tamo gore vlada,
zato što njegov nisam znao vjere
ne pušta sa mnom do svojega grada.
- 127 Njegvo se carstvo na sve strane stere,
al' ondje su mu prijesto, vlast i dvori;
o sretan li je koga odabere!«
- 130 »Pjesniče«, rekoh, »čuj što glas moj zbori;
tako ti Boga, kojeg nisi znao,
da bi me jad taj minuo, i gori,¹²

⁹ 107-108. Kamila, Eurijal, Niz i Turno poznati su likovi iz Vergilijeve *Eneide*.

¹⁰ 112-129. sadržavaju program putovanja: 114-117 pakao, 118-120 čistilište, 121-129 raj.

¹¹ 122. »Dostojnija« duša je Beatrice.

¹² 132. »Jad«, tj. šuma.

- 133 vodi me kud si maločas me zvao,
pa da pred vrata svetog Petra dođem¹³
i gdje je, veliš, jad na duše pao.«
- 136 I on se krene, a ja za njim pođem.

---

¹³ 134. Vrata svetoga Petra jesu dveri na ulazu u čistilište (v. *Čistilište*, IX, 76 i dalje), koje se otvaraju ključevima, što ih je anđeo čuvar dobio od sv. Petra (v. *Čistilište*, IX, 127).